

STORTINGET

Innst. 421 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 3:7 (2021–2022)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av politi- og lensmannsetatens måloppnåelse på sentrale oppgaver

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Et velfungerende politi er avgjørende for en rettsstat. Politiet skal beskytte borgerne og samtidig være et verktøy for statsmakten. Dette innebærer å opprettholde alminnelig orden, forebygge og forhindre straffbare handlinger, beskytte borgerne og deres lovlydige virksomhet samt etterforske lovbrudd.

Målet med undersøkelsen har vært å vurdere om politi- og lensmannsetatens måloppnåelse på sentrale oppgaver er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger. Eventuelle årsaker til manglende måloppnåelse har også blitt undersøkt. Undersøkelsen omfatter perioden 2016–2020.

Bakgrunnen for undersøkelsen er at en rekke evalueringer og hendelser over tid har pekt på ulike utfordringer for politiet. Gjørnv-kommisjonens rapport om 22. juli og politianalysen viste blant annet at det var behov for grep som kunne øke beredskapen og gjøre politiet bedre i stand til å møte framtidens kriminalitetsutfordringer som følge av globalisering, teknologisk utvikling og endrede befolkningsmønstre.

Et av målene med politireformen, som ble igangsatt i 2016 og sluttført i 2020, var å utvikle robuste fagmiljøer

som er rustet til å møte dagens og morgendagens kriminalitetsutfordringer, og et kompetent og effektivt nærpolti der befolkningen bor. På tross av høyere politidekning og økte budsjetter har politiet fortsatt utfordringer med å nå målene på sentrale områder innen både operativt arbeid og straffesaksbehandling.

Politireformen førte til at antall politidistrikter ble redusert fra 27 til 12, mens antall tjenestesteder (lensmannskontor og politistasjoner) ble redusert fra 354 til 225. Samtidig ble nye funksjoner og enheter etablert i politidistriktene.

Undersøkelsen har blant annet tatt utgangspunkt i følgende vedtak og forutsetninger fra Stortinget:

- lov om politiet (politiloven) av 4. oktober 1995
- lov om straff (straffeloven) av 20. mai 2005
- lov om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) av 22. mai 1981
- reglement for økonomistyring i staten (økonomireglementet) av 12. desember 2003
- Innst. 6 S (2016–2017) til Prop. 1 S (2016–2017)
- Innst. 306 S (2014–2015) til Prop. 61 LS (2014–2015) Endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen)
- Riksadvokatens rundskriv.

Rapporten ble forelagt Justis- og beredskapsdepartementet ved brev 19. november 2021. Departementet har i brev 17. desember 2021 gitt kommentarer til rapporten. Kommentarene er i hovedsak innarbeidet i rapporten og i Riksrevisjonens dokumentet.

Rapporten, riksrevisorkollegiets oversendelsesbrev til departementet 19. januar 2020 og statsrådets svar 7. februar 2022 følger som vedlegg til Riksrevisjonens dokument.

1.2 Konklusjoner

- Politiet når nasjonale krav for både besvarelse av nødanrop og håndtering av alvorlige oppdrag, men resultatene varierer blant politidistriktene.
  - Politiet besvarer anropene til nødnummeret 112 innen kravet.
  - Politiet når responstidskravene nasjonalt, men resultatene varierer blant politidistriktene.
  - Politiet prioriterer de alvorligste oppdragene i større grad enn før, men det har vært en økning i oppdrag med noe lavere prioritet som ikke blir ressursatt på grunn av manglende kapasitet.
  - Politiet har begrensede løsninger for publikumskontakt.
  - Tjenestepanleggingen fungerer ikke som forutsatt.
- Målene for straffesaksbehandlingen er delvis nådd.
  - Oppklaringsprosenten går ned og politiet mangler en helhetlig prioritering av straffesaker på tvers av geografiske og funksjonelle driftsenheter.
  - Saksbehandlingstiden i politiet går ned, men fristene som er satt for prioriterte sakstyper nås ikke.
  - Det er svakheter ved politiets etterforskning av straffesaker.
  - Politidistriktenes oppfølging av statsadvokatembetenes tilsyn varierer.
- Samarbeidet mellom politiet og kommunene har blitt bedre, men små kommuner er mindre fornøyd enn store kommuner.
- Politimesterne følger opp politidistriktenes oppgaver, men har begrenset handlingsrom til å styre og tilpasse ressursene til politidistriktenes utfordringer.
- Gamle og ustabile ikt-systemer fører til ineffektiv ressursbruk og mangelfull styringsinformasjon.
- Justis- og beredskapsdepartementets styringsdialog med Politidirektoratet er under utvikling, men den er fortsatt for aktivitetstyrt.

1.3 Utdyping av konklusjoner

Undersøkelsen viser at politireformen har ført til at politiet er i stand til å håndtere alvorlige oppdrag og etterforske alvorlig kriminalitet på en bedre måte enn før. Gjennom politireformen er det innført omfattende kompetansehevingstiltak. Dette, i kombinasjon med større enheter, har ført til sterkere fagmiljøer med bedre evne til å håndtere komplekse oppgaver.

Samtidig viser undersøkelsen at det er svakheter ved politiets håndtering av de mest alvorlige oppdragene og etterforskningen av prioriterte straffesaker. Dette kan få stor betydning for de involverte i disse sakene. For

flere oppgaver varierer måloppnåelsen mellom politidistriktene.

1.3.1 POLITIET NÅR NASJONALE KRAV FOR BÅDE BESVARELSE AV NØDANROP OG HÅNDTERING AV OPPDRAG, MEN RESULTATENE VARIERER BLANT POLITIDISTRIKTENE

Politiet skal være tilgjengelig og innbyggerne skal kunne stole på politiet. Politiet skal være der når det trengs – på telefonen, blant befolkningen på steder og til tider der hensynet til trygghet og kriminalitetsbekjempelse tilsier det, på nettet for tjenester og kontakt som kan besørges på den måten, og ved faste publikumsmøter. Politiet skal være tilgjengelig og responderende, og gjennom dette yte bistand i nødssituasjoner.

1.3.1.1 Politiet besvarer anropene til nødnummeret 112 innen kravet

112 er politiets nødnummer og det er et krav om at 95 pst. av alle innkommende anrop skal besvares innen 20 sekunder. Det er positivt at dette kravet ble nådd i 2020.

1.3.1.2 Politiet når responstidskravene nasjonalt, men resultatene i politidistriktene varierer

Responstid er tiden det tar fra politiet mottar melding om en hendelse til første patrulje er framme på stedet. Det er kun stilt krav til responstid for oppdrag med prioritet alarm og prioritet 1. I 2020 utgjorde dette 18 837 oppdrag, tilsvarende 3,8 pst. av alle oppdrag. Dette er hasteoppdrag, det vil si ekstraordinære hendelser og/eller hendelser der liv er direkte truet, eller der det av andre grunner er påkrevd med umiddelbar respons fra politiet. For at de nasjonale kravene skal være innfridd må 80 pst. av hasteoppdragene være innenfor responstidskravene.

Justis- og beredskapsdepartementet har siden 2015 satt nasjonale responstidskrav for tre ulike tettstedskategorier basert på antall innbyggere. Det er positivt at de nasjonale responstidskravene for alle de tre tettstedskategoriene ble nådd i 2020.

Måloppnåelsen for de nasjonale responstidskravene avhenger i stor grad av resultatene til de største politidistriktene, som har størstedelen av oppdragene. Det er derfor positivt at Politidirektoratet har satt differensierte responstidskrav for politidistriktene. Differensierte responstidskrav er viktig for å få realistiske krav til responstid i de ulike politidistriktene. I hvert politidistrikt er det responstidskrav for tre ulike tettstedskategorier, med unntak av Finnmark, som ikke har tettsteder med mer enn 20 000 innbyggere og derfor kun har to krav. Kravene er forskjellig i de ulike politidistriktene. Til

sammen har politidistriktene 35 responstidskrav. 17 av disse responstidskravene ble ikke nådd i 2020.

Fem politidistrikter nådde ikke kravet til responstid i tettsteds-kategorien «20 000 eller flere innbyggere», mens syv politidistrikter nådde ikke kravet til responstid i tettsteds-kategorien «2 000–19 999 innbyggere». I tettsteds-kategorien «færre enn 2 000 innbyggere» var det fem politidistrikter som ikke nådde kravene. Politidistriktene Vest og Troms nådde ikke noen av sine tre krav.

Kravet er at 80 pst. av hasteoppdragene skal være innenfor responstidskravet. Det vil si at et politidistrikt kan ha nådd kravet, og samtidig ha lang responstid for de øvrige 20 pst. av oppdragene. Undersøkelsen viser at responstiden for de resterende 20 prosentene av oppdragene i flere tilfeller var svært lang. I 2020 var det over 500 oppdrag som hadde en responstid som var dobbelt så lang som responstidskravet.

Det er positivt at politiet nådde de nasjonale responstidskravene. Riksrevisjonen merker seg samtidig at mange av politidistriktene ikke nådde Politidirektoratets fastsatte krav til responstid og at responstiden i en del tilfeller også var betydelig lengre enn kravet. Lang responstid kan få store konsekvenser for dem som er berørt av en alvorlig hendelse. Uavhengig av hvilke krav som er fastsatt, er det derfor viktig at politiet etterstreber kortest mulig responstid for slike oppdrag.

1.3.1.3 Politiet prioriterer de alvorligste oppdragene i større grad enn før, men det har vært en økning i oppdrag med noe lavere prioritet som ikke blir ressursatt på grunn av manglende kapasitet

Politiet skal ressurssette de mest alvorlige oppdragene, det vil si oppdrag med prioritet alarm eller prioritet 1. Disse oppdragene omfatter hendelser der liv er direkte truet eller andre hendelser der det er behov for politiets umiddelbare innsats. Det er positivt at operasjonssentralene ressursatte en større andel av de mest alvorlige oppdragene i 2020 enn i 2016.

Oppdrag med prioritet 2 skal ressurssettes ved kapasitet. Oppdrag med prioritet 2 kan for eksempel omfatte vold, skadeverk eller vinningsforbrytelser. I perioden 2016–2020 økte antallet oppdrag med prioritet 2 som politiet ressurssetter, noe.

Figur 2 viser utviklingen i antall oppdrag i perioden 2016–2020 som ikke blir ressursatt på grunn av manglende kapasitet.

Antallet oppdrag som politiet ikke ressursatte på grunn av manglende kapasitet økte betydelig, fra 8 277 oppdrag i 2016 til 19 967 i 2020. Riksrevisjonen mener det er sterkt kritikkverdig at det ikke settes inn ressurser, ettersom dette er oppdrag som i mange tilfeller har stor betydning for dem det gjelder. En konsekvens av man-

glende ressurssetting av disse oppdragene kan være at befolkningens tillit til politiet synker.

1.3.1.4 Politiet har begrensede løsninger for publikumskontakt

Publikum kan ringe 02800 for å komme i kontakt med politiet for hendelser som ikke er nødsituasjoner. Undersøkelsen viser at det varierer hvor stor andel av anropene på 02800 som politidistriktene besvarer og hvor lang tid det tar før anropene blir besvart. Dersom innringer ikke får svar på 02800, ringer de ofte 112. Dette kan redusere politiets kapasitet til å håndtere nødsituasjoner, som 112 er ment å skulle dekke.

I tillegg til at publikum kan kontakte politiet på 02800, har politiets tjenestesteder publikumsmottak hvor publikum kan henvende seg. Undersøkelsen viser at mange publikumsmottak ikke oppfyller kravet om fleksible åpningstider.

Befolkningen forventer at politiet er tilgjengelig for publikum, enten dette er på telefon, på nett eller gjennom publikumsmottak. Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at dagens løsninger i mange tilfeller ikke fungerer godt nok. Det er positivt at politiet har tatt grep for å øke politiets tilstedeværelse og tilgjengelighet på internett, men Riksrevisjonen mener potensialet for publikumskontakt gjennom andre løsninger enn 02800 burde vært bedre utnyttet. Gjennom bruk av andre tekniske løsninger ville politiets tilgjengelighet overfor publikum blitt bedret, i tillegg til at arbeidsbelastningen knyttet til 02800 ville blitt redusert.

Riksrevisjonen merker seg at Politidirektoratet har utarbeidet en egen kanalstrategi som skal bidra til bedre informasjon og flere selvbetjeningsløsninger for publikum, med mål om økt effektivitet og frigjøring av kapasitet til mer alvorlige og krevende saker.

1.3.1.5 Tjenesteplanleggingen fungerer ikke som forutsatt

Operasjonssentralen og felles tjenestekontor skal ivareta behovet for løpende tjenesteplanlegging av operativt personell i politidistriktene. Undersøkelsen viser at alle politidistriktene har etablert et felles tjenestekontor, men at tjenestekontorene delvis mangler ledelsesforankring og tilstrekkelige fullmakter, at de har for liten kapasitet og er for lite tilgjengelig, og at de ikke har riktig kompetanse. Samtidig opplyser flere av politidistriktene at samarbeidet med felles tjenestekontor er begrenset og at de i stedet bruker egne tjenesteplanleggere. En robust arbeidsplanlegging og disponering av de operative ressursene er viktig for å sikre fleksibilitet, tilgjengelighet, tilfredsstillende beredskap og en effektiv polititjeneste. Riksrevisjonen mener derfor det er kritikkverdig at tjenesteplanleggingen for operativt personell ikke fungerer som forutsatt.

Riksrevisjonen er kjent med at Politidirektoratet i 2021 skulle prioritere felles tjenestekontor.

1.3.2 MÅLENE FOR STRAFFESAKSBEHANDLINGEN ER DELVIS NÅDD

De overordnede målene for straffesakskjeden er å redusere alvorlig kriminalitet, styrke forebyggingen av kriminalitet og få til en mer effektiv straffesakskjede. Målet er at straffesaksbehandlingen skal ha høy kvalitet, høy oppklaringsprosent, kort saksbehandlingstid og en adekvat reaksjon. Rask og korrekt saksbehandling er en viktig garanti for rettssikkerheten.

I forbindelse med politireformen skulle kvaliteten på politiets straffesaksarbeid forbedres. Andelen straffesaker som oppklares skulle økes, saksbehandlingstiden reduseres og antallet ikke påtaleavgjorte saker (restanser i politiet) skulle reduseres betydelig.

I perioden 2016–2020 har det vært endringer i politiets portefølje. Som følge av dette har det vært en nedgang i antallet påtaleavgjorte saker innenfor kriminalitetstypene narkotika (28 pst.), vinning (18 pst.) og trafikk (5 pst.). I samme periode har det vært en økning i saker som omhandler seksuallovbrudd og vold. Dette er saker som krever betydelig mer ressurser enn andre saker.

Undersøkelsen tyder på av kvaliteten på straffesaksbehandlingen er blitt bedre. Det gjennomføres flere etterforskningsskritt i de alvorlige sakene, det er flere alvorlige sakstyper som etterforskes, flere av politiets etterforskningsskritt dokumenteres og politiarbeid på stedet har bidratt til å sikre bevis tidligere. Etableringen av felles straffesaksinntak har bidratt til at patruljene får mer bistand i arbeidet sitt. Videre har etableringen ført til at en høyere andel av sakene behandles tidligere og mer likt. Samtidig viser undersøkelsen at det er utfordringer både når det gjelder oppklaring av saker og saksbehandlingstid.

1.3.2.1 Oppklaringsprosenten går ned og politiet mangler en helhetlig prioritering på tvers av geografiske og funksjonelle driftsenheter

En grunnleggende forutsetning for at straffesaksbehandlingen skal bidra til redusert kriminalitet er at straffbare forhold blir avdekket og oppklart, slik at gjerningspersoner kan straffefølges og ilegges reaksjoner. Samlet sett har oppklaringsprosenten gått ned fra 53 pst. i 2016 til 49 pst. i 2020. Oppklaringsprosenten går også ned for alvorlige sakstyper som seksuallovbrudd og vold, for førstnevnte fra 64 pst. i 2016 til 57 pst. i 2020.

Figur 3 viser oppklaringsprosenten for de ulike kriminalitetstypene i 2020.

Oppklaringsprosenten varierer mellom de ulike kriminalitetstypene, og påvirkes blant annet av bevisituasjonen og muligheten for oppklaring. I 2020 var det høyest oppklaringsprosent innenfor kriminalitetstypene trafikk og narkotika. Kriminalitetstypene med lavest oppklaringsprosent var skadeverk, vinning og økonomi.

Oppklaringsprosenten for vinningsaker har gått noe ned de siste årene og var i 2020 på 22 pst. Disse sakene utgjorde 30 pst. av de påtaleavgjorte sakene. Riksrevisjonen er enig med Riksadvokaten i at svake resultater innen denne typen kriminalitet kan svekke befolkningens tillit til politiet og den alminnelige trygghetsfølelsen i samfunnet. I tillegg vil etterforskning og oppklaring av vinningskriminalitet ha stor preventiv effekt.

Undersøkelsen viser videre at det er store forskjeller mellom politidistriktene når det gjelder oppklaringsprosent.

Møre og Romsdal, Finnmark og Troms var oppklaringsprosenten 63–64 pst. i 2020. I Oslo politidistrikt, som behandlet 24 pst. av alle straffesakene i landet i 2020, var den 35 pst. Oslo politidistrikt har en annen portefølje enn mange av de andre politidistriktene, med en høyere andel kriminalitetstyper med generelt lav oppklaringsprosent. Samtidig er ofte de alvorlige straffesakene i Oslo mer omfattende og ressurskrevende enn i de andre politidistriktene.

Gjennom politireformen ble det etablert geografiske og funksjonelle driftsenheter i politidistriktene. De geografiske driftsenhetene har ansvar for politiopp-gavene innenfor et geografisk område, mens de funksjonelle driftsenhetene skal støtte polititjenesten i de geografiske driftsenhetene med rådgivning, kapasitetsforsterkning og spesialistkompetanse og spesielle verktøy. I tillegg skal de funksjonelle driftsenhetene håndtere oppgaver og sakstyper som det ikke er hensiktsmessig å løse ved de geografiske driftsenhetene.

Etableringen av funksjonelle driftsenheter i politidistriktene har gitt mer spesialiserte og mer robuste fagmiljøer. Samtidig har verken de geografiske eller de funksjonelle enhetene kapasitet til å etterforske alle prioriterte saker. Undersøkelsen viser at de funksjonelle driftsenhetene må henlegge saker som har høyere prioritet enn saker som blir behandlet i de geografiske driftsenhetene.

Riksrevisjonen mener det er alvorlig at oppklaringsprosenten samlet sett har gått ned. Dette gjelder særlig nedgangen i oppklaringsprosent for prioriterte sakstyper. Dette er saker Riksadvokaten har sagt skal gis høyest prioritet i politiets straffesaksbehandling. Videre konstaterer Riksrevisjonen at de geografiske driftsenhetene ikke alltid får den støtten de trenger i etterforskningen og at det mangler en helhetlig prioritering av straffesakene på tvers av de funksjonelle og geografiske enhetene i politidistriktene.

1.3.2.2 Saksbehandlingstiden i politiet går ned, men fristene som er satt for prioriterte sakstyper nås ikke

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i straffesaker er redusert fra 77 dager i 2018 til 72 dager i 2020. Det er også en høyere andel saker som behandles innen 14 dager.

I mange av sakene med gjerningsperson under 18 år, voldtektssaker og voldssaker overholdes likevel ikke fristene som er satt enten i lov eller tildelingsbrev. I 2020 ble fristene nådd for 72 pst. av sakene med gjerningsperson under 18 år og i 45 pst. av voldssakene. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for voldtektssakene var 198 dager, mens fristen var 130 dager.

Avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner skal gjennomføres som tilrettelagte avhør. Undersøkelsen viser at omtrent halvparten av avhørene ble avholdt innen fristen i både 2019 og 2020.

I 2020 var saksbehandlingstiden i nærmere 15 000 saker mer enn ett år, mens den var mellom et halvt år og ett år for 27 000 saker. Statsadvokatenes inspeksjonsrapporter viser at lang saksbehandlingstid i mange saker skyldes perioder med inaktivitet i sakene (liggetid). De prioriterte sakene hadde god framdrift i startfasen, men deretter synes sakene å miste framdriften. Inaktiviteten skyldes i stor grad politiet selv. Riksadvokaten betegner dette som lite tilfredsstillende. Lang saksbehandlingstid kan være belastende for både offer, tiltalte og pårørende.

Undersøkelsen viser at det i mange tilfeller ikke dokumenteres hvorfor sakene tar lang tid. Dersom politiet ikke dokumenterer årsakene til lang saksbehandlingstid, kan det medføre strafferabatt. Det er uheldig både ut fra individualpreventive og allmennpreventive hensyn at saksbehandlingen tar så langt tid at det gir grunnlag for strafferabatt.

Målene for restanser i 2020 ble nådd, for første gang i perioden 2016–2020. Antallet straffesaker som er eldre enn tolv måneder ble redusert. Dette gir en mindre krevende portefølje samlet sett, og kan forhindre oppbygging av nye restanser. Samtidig som antallet gamle saker gikk ned, var det fortsatt en del prioriterte saker i de gjenværende restansene. De prioriterte sakstypene voldslovbrudd og seksuallovbrudd utgjorde henholdsvis 782 saker (14 pst.) og 382 saker (7 pst.) som var eldre enn 12 måneder ved utgangen av 2020.

Riksrevisjonen mener det er positivt at gjennomsnittlig saksbehandlingstid går ned og at målene for restanser ble nådd i 2020. Riksrevisjonen mener samtidig det er alvorlig at prioriterte sakstyper utgjorde en betydelig del av sakene som i 2020 hadde en saksbehandlingstid som var lenger enn 12 måneder og at fristene for prioriterte sakstyper i mange tilfeller ikke blir overholdt. Sakene det er satt frister for kan omhandle

spesielt sårbare personer, og det kan få svært negative konsekvenser når fristene ikke blir overholdt.

1.3.2.3 Det er svakheter ved etterforskningen av straffesaker

I undersøkelsen kommer det fram enkelte svakheter i politiets behandling av straffesaker. Disse svakhetene kan gå ut over kvaliteten på etterforskningen av straffesaker, inkludert etterforskning av prioriterte sakstyper. Dette kan få store konsekvenser for de berørte.

Manglende bruk av etterforskningsplaner

Etterforskningsplaner er viktige hjelpemidler som skal sikre effektivitet og kvalitet i etterforskningen gjennom å lede og avgrense arbeidet med straffesaker. Slike planer er pålagt i alvorlige og prioriterte saker om voldtekt (etter straffeloven §§ 291 til 294), seksuallovbrudd mot barn og mishandling i nære relasjoner og ved mistanke om drap, med mindre sakene er så oversiktlige at en plan framstår som åpenbart unødvendig.

Undersøkelsen viser at det mangler etterforskningsplaner i saker med krav om dette, og at planene som foreligger, har svakheter. For eksempel viste statsadvokatenes gjennomgang av voldtektssaker i 2020 at det ikke var utarbeidet etterforskningsplaner i 32 pst. av de aktuelle sakene. Når man så hele landet under ett. Og i nærmere halvparten av planene som var utarbeidet (45 pst.), var ikke kravene som følger av retningslinjene oppfylt.

Manglende etterforskningsplaner og planer som ikke har tilstrekkelig kvalitet, kan ha betydning for både kvaliteten og ressursbruken på den etterforskningen som gjennomføres, ved at det enten kan bli etterforsket for lite eller for mye. Høy kvalitet og god ressursbruk er viktig for å nå målene som er satt både for oppklaring av saker og saksbehandlingstid. Dette er viktig for tilliten til politiet og borgernes rettsikkerhet.

For lite samarbeid mellom ulike aktører

Undersøkelsen viser at påtalejuristene i for liten grad er tilgjengelige i straffesaksarbeidet. Politidistriktene peker på kapasitetsutfordringer som skyldes at juristene ofte er opptatt med å bygge ned restanser og føre saker for retten. Det har over flere år også vært stor utskiftning blant juristene i politiet. Manglende tilgjengelighet av påtalejurister i etterforskningen svekker det integrerte påtalearbeidet og dermed også kvaliteten i etterforskningen. Tett påtalefaglig ledelse er viktig for å sikre en god bevismessig vurdering og for å sikre at etterforskningen innrettes etter det som faktisk er straffbare forhold etter straffeloven. I tilfeller der påtalefaglig etterforskningsleder ikke er tett nok på, er det eksempler på at det brukes unødig mye ressurser på saker som kunne blitt avgjort tidligere.

De funksjonelle driftsenhetene har blant annet ansvar for å støtte de geografiske driftsenhetene med rådgivning, kapasitetsforsterkning, spesialistkompetanse og spesielle verktøy. Undersøkelsen viser at de funksjonelle driftsenhetene ivaretar dette ansvaret i varierende grad. Dette skyldes manglende kapasitet, lange avstander og mange lokasjoner i de geografiske enhetene. I og med at det er de geografiske driftsenhetene som behandler flesteparten av sakene i politidistriktene, er det kritikkverdig at de ikke får den støtten som var forutsatt ved etableringen av de nye funksjonene i politidistriktene. Riksrevisjonen merker seg i den forbindelse at 400 midlertidige stillinger som ble opprettet i forbindelse med korona-pandemien, er gjort permanente og skal brukes til å styrke de geografiske driftsenhetene. Flere av politimesterne som er intervjuet i undersøkelsen, ga uttrykk for at de mente det var viktigere å styrke fellesfunksjonene for at de nettopp skal kunne bistå de geografiske driftsenhetene enda bedre.

Utfordringer med å få prioritert straffesaksarbeidet

Undersøkelsen viser at mange politidistrikter har geografiske driftsenheter hvor etterforskerne jobber både operativt og med etterforskning i straffesaker. Dette er nødvendig for å sikre beredskapen og for å kunne ha døgnkontinuerlige vaktlister med operativt mannskap som er klare til å kjøre patrulje. Kombinert tjeneste kan føre til mindre utskiftning av personell, da mange foretrekker operativ tjeneste, spesielt de nyutdannede. Samtidig pekes det på at det er krevende å få nok tid til å jobbe konsentrert med de krevende straffesakene. Det er også eksempler på at saker har blitt liggende i lang tid fordi alle mannskaper er satt opp til operativt arbeid, for eksempel i forbindelse med ferie.

Politidirektoratet framhever at særlig de mindre politidistriktene utfordres når det gjelder ressurskrevende saker. Et stort ressursuttak til omfattende saker, for eksempel innen seksuallovbrudd, gjør at muligheten til å håndtere andre arbeidskrevende kriminalitetsområder reduseres.

I 2017 brukte politiet en tredel av den totale etterforskningskapasiteten på de mest alvorlige sakene, som utgjorde 3 pst. av den totale saksmengden. Politidistriktene synes det er en utfordring å finne en god balanse mellom å være hendelsesstyrt og samtidig drive etterforskning i saker som det tar lang tid å etterforske. Dette stiller store krav til god etterforskningsledelse og gode lederprosesser på tvers av de ulike enhetene.

Det er iverksatt mange nye kompetansetiltak, men tilbudet er i for liten grad tilpasset erfarne etterforskere og påtalejurister

Et av målene med politireformen var et politi med bedre kompetanse og kapasitet. Undersøkelsen viser at

det er iverksatt en rekke kompetansetiltak innenfor straffesaksområdet.

Det er innført obligatorisk årlig opplæring på straffesaksområdet for å øke kvaliteten og effektiviteten. Dette bidrar til bedre samhandling mellom etterforsknings- og påtaleenhetene. Ansatte i spesialistmiljøene, erfarne etterforskere og erfarne påtalejurister har imidlertid hatt begrenset utbytte av opplæringen. I distriktene gjennomføres det også egne kurs og fagdager innenfor bestemte områder. Kompetanseoverføringen fra statsadvokatene til politidistriktene gjennom inspeksjoner og behandling av saker er også viktig.

Kapasiteten på ulike etter- og videreutdanningskurs ved Politihøgskolen er lavere enn behovet. Dette gjelder blant annet kurs rettet mot den prioriterte kriminaliteten og kurs for spesialister (for eksempel digitalt politiarbeid). Under pandemien ble etter- og videreutdanningstilbudet ved Politihøgskolen redusert ved at kurs ble avlyst. Lav kapasitet når det gjelder etter- og videreutdanning har særlig rammet de store distriktene, som ikke har fått sin forholdsmessige andel av kursplassene, men det har også rammet mindre distrikter med høy gjennomtrekk og et stort opplæringsbehov. Kompetanse er viktig for å sikre både god utnyttelse av ressursene og god kvalitet i det arbeidet politiet gjør. Riksrevisjonen mener det er positivt at Politihøgskolen fra høsten 2022 vil tilby en treårig grunnutdanning for politijurister.

Fag- og opplæringsansvarlige i politidistriktene skal sørge for kunnskapsbasert erfaringslæring, etablering av god praksis og rapportering av kompetansebehov. Undersøkelsen viser at erfaringslæring og tilbakemeldingsmøter i tilknytning til politiarbeid på stedet fungerer i varierende grad. Politidistriktene har i ulik grad oppnevnt fag- og opplæringsansvarlige innenfor påtaleenhetene. Undersøkelsen viser også at det har vært krevende for fag- og opplæringsansvarlige å nå ut til alle tjenestestedene, særlig i distrikter med stor geografisk utstrekning.

Svakheter ved porteføljestylingen

Undersøkelsen viser at den enkelte etterforsker og den enkelte påtalejurist kan ta ut oversikter i saksbehandlingssystemene over egne saker. Det tas også jevnlig ut oversikter over porteføljen på ledernivå. Undersøkelsen viser at det har vært for lite opplæring i porteføljestyling, og at oppmerksomheten omkring porteføljestyling har vært for lav. Riksrevisjonen er kjent med at Riksadvokaten vil tilby den enkelte påtalejurist kurs i porteføljestyling.

1.3.2.4 Politidistriktenes oppfølging av statsadvokatembetenes tilsyn varierer

Justiskomiteen har understreket hvor viktig tilsynsoppgaven som statsadvokatembetene har overfor poli-

tidistriktene, er. Målet med tilsynet er å kontrollere at det blir gjort prioriteringer i tråd med forutsetningene til Stortinget og Riksadvokaten. Flertallet i komiteen forventet også at departementet skulle etablere rutiner for å følge opp politidistrikter som hadde avvik, for eksempel ved at politimesteren og Riksadvokatens representant sammen kom fram til konkrete oppfølgingspunkter som skulle fjerne et avvik.

Undersøkelsen viser at politimesterne deltar på tilbakemeldingsmøtene etter at statsadvokatembetene har gjennomført tilsyn. I tillegg utarbeides det en plan for hvordan avvik skal utbedres, og denne planen sendes til Politidirektoratet. Dette er positivt og kan bidra til at Riksadvokatens føringer etterleveres i større grad.

Inspeksjonsrapportene fra statsadvokatene følges opp på øverste nivå i politidistriktene. Det har blant annet vært forbedringer i bruken av opptak av avhør og i gjennomføringen av straksavhør. Det er imidlertid også eksempler på avvik som ikke er fulgt opp. Dette omhandler særlig bruken av etterforskningsplaner i alvorlige saker som seksuallovbrudd og vold mot barn. Det er også funnet manglende oppfølging av avvik som gjelder den påtalemessige kapasiteten og manglende erfaring blant påtalejurister og politifaglige etterforskere.

1.3.3 SAMARBEIDET MELLOM POLITIET OG KOMMUNER HAR BLITT BEDRE, MEN SMÅ KOMMUNER ER MINDRE FORNØYDE ENN STORE KOMMUNER

Bedre samarbeid mellom politiet og kommunene var et viktig mål ved politireformen. Politiet er avhengig av en grunnleggende tillit og støtte i befolkningen for å kunne løse sine oppgaver.

1.3.3.1 Kommunene er i hovedsak fornøyde med politiets arbeid

Kommunene er i hovedsak fornøyde med politiets arbeid, men graden av fornøydhet varierer etter kommunestørrelse (i innbyggertall). I vår spørreundersøkelse til kommunene var store kommuner mer fornøyde med politiet enn små kommuner. I små kommuner oppga 16 pst. at de var litt eller svært misfornøyde med politiets arbeid.

Når det gjelder politiets forebyggende arbeid, er kommunene stort sett fornøyde med arbeidet som politiet gjør. Samtidig oppgir 27 pst. av kommunene i spørreundersøkelsen at de er litt eller svært misfornøyde med politiets tilgjengelighet i publikumsmottak.

Politidirektoratet gjennomfører årlige innbyggerundersøkelser for å kartlegge innbyggernes oppfatninger av politiet. Innbyggerundersøkelsen for 2020 viser at befolkningen i Norge har høy tillit til politiet og opplever trygghet.

Riksrevisjonen mener det er positivt at kommunene i hovedsak er fornøyd med politiets arbeid og at innbyggerne har tillit til politiet. Det er imidlertid behov for dialog med kommunene som er mindre fornøyde.

1.3.3.2 Politiet samarbeider i hovedsak bra med kommunene

For å ivareta et godt samarbeid mellom politiet og kommunene er det etablert stillinger både på strategisk og operativt nivå i politidistriktene som skal ivareta samarbeidet med kommunene.

Politiråd er politiets og kommunenes formaliserte samarbeidsforum for det lokale kriminalitetsforebyggende arbeidet. Det er etablert politiråd i de fleste kommunene. Flertallet av kommunene mener politirådene fungerer bedre etter reformen enn før reformen. Politirådene spiller en viktig rolle i det kriminalitetsforebyggende arbeidet, og da er det viktig at politirådene fungerer som tiltenkt.

Politikontakten er leder for tjenesteenhetenes daglige kontakt med kommunen og rådgiver innen kriminalitetsforebyggende virksomhet. Alle kommuner får tildelt en politikontakt. Undersøkelsen viser at politikontaktene stort sett fungerer bra og har bidratt til å bedre samarbeidet mellom politiet og kommunene.

Kommunene skal også tilbys gjensidig forpliktende samarbeidsavtaler med politiet. Det er frivillig å inngå slike avtaler. Ved utgangen av 2020 hadde nesten 300 av landets 356 kommuner inngått en slik avtale. Kommunedirektørene oppgir ulike årsaker til at avtaler ikke blir inngått. Det kan være misnøye med tjenestetilbudet, men det kan også være politisk motivert dersom kommunen har vært imot reformen. Justis- og beredskapsdepartementet peker på at avtalene, til tross for at de er frivillige, er svært viktige med tanke på blant annet gjensidig forventningsavklaring.

1.3.4 POLITIMESTERNE FØLGER OPP POLITIDISTRIKTENES OPPGAVER, MEN HAR BEGRENSET HANDLINGSROM TIL Å STYRE OG TILPASSE RESSURSENE TIL POLITIDISTRIKTENES UTFORDRINGER

Ifølge økonomibestemmelsene i staten har ledelsen i politi- og lensmannsetaten ansvar for å gjennomføre aktiviteter i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger og fastsatte mål og prioriteringer fra departementet. Som øverste leder i politidistriktene har politimesterne ansvar for å styre politivirksomheten i politidistriktets geografiske område.

Undersøkelsen viser at politimesterne viderefører målene og kravene i resultatavtalene og fordeler disse til enhetene i politidistriktene. Politimesterne sørger for at det tas ut statistikk og at resultatene følges opp i ledermøter. Tiltak drøftes dersom målene for responstider

og straffesaksbehandling ikke nås. Dette er imidlertid i mange tilfeller ikke tilstrekkelig til å nå målene på disse områdene.

Vesentlige deler av politidistriktenes budsjetter er bundet opp i faste utgifter som lønn og husleie, og politidistriktenes frie driftsmidler (når husleie og lønn er trukket fra) er redusert hvert år siden 2016. Politidistriktene har håndtert reduksjonen i frie driftsmidler ved å redusere rammen til alle enhetene i politiet. Politiske føringer, som øremerking av stillinger til bestemte fagområder og vedtak om geografisk plassering av fagområder, antallet tjenestesteder og hvilken kompetanse som skal rekrutteres, begrenser politimesternes handlingsrom ytterligere.

Målet om en politidekning på to politifolk per tusen innbyggere skaper videre utfordringer for rekrutteringen av kritisk sivil kompetanse. Dersom politidekningen skal holde tritt med forventet befolkningsutvikling, må det årlig ansettes ca. 75 nye politiårsverk. Det medfører en årlig kostnad på om lag 85 mill. kroner, noe som uten tilleggsbevilgninger vil begrense politimesternes økonomiske handlingsrom ytterligere.

Videre viser undersøkelsen at politidistriktene mottar nye mål og rapporteringskrav gjennom året. Det er krevende for politimesterne når det ikke følger med bevilgninger med nye mål og krav, eller dersom målene er så inngripende at de endrer premisene for styringen. Dette kan gå ut over forutsigbarheten i styringen. I tillegg er det ifølge politimesterne så mange mål og krav som stilles i utgangspunktet, at det i liten grad er kapasitet til å sette og følge opp lokale mål, slik Riksadvokaten mener det er nødvendig å gjøre på straffesaksområdet.

Riksrevisjonen merker seg at Politidirektoratet selv mener det stilles veldig detaljerte krav til politidistriktene. Riksrevisjonen slutter seg til denne vurderingen.

Politidistriktene er ulike når det gjelder sammensetningen av befolkning og ansatte, saksmengde, utfordringer, kriminalitetsbilde, geografi med videre. Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at en detaljert oppgave- og ressursstyring, kombinert med at store deler av budsjettet er bundet opp i faste utgifter, i for stor grad begrenser politimesternes adgang til å tilpasse ressursene og styringen til de distriktsvise utfordringene.

1.3.5 GAMLE OG USTABILE IKT-SYSTEMER FØRER TIL INEFFEKTIV RESSURSBRUK OG MANGELFULL STYRINGSINFORMASJON

Justiskomiteen har i Innst. 306 S (2014–2015) pekt på at riktig bruk av digitale verktøy er avgjørende for politiets evne og mulighet til å løse sitt samfunnsoppdrag, og at tilstanden til politiets IKT-systemer er en avgjørende forutsetning for at dette skal kunne gjennomføres.

Undersøkelsen viser at politiet har en rekke ulike virksomhetskritiske systemer som er gamle. Hver for seg

understøtter de i hovedsak de enkelte arbeidsprosessene, men siden systemene i liten grad er integrerte, kommuniserer de bare delvis med de andre systemene. Det fører blant annet til at operasjonssentralene, patruljemannskapene, etterforskere og ledelsen i politidistriktene manuelt må føre de samme opplysningene i flere systemer. Dette er dobbeltarbeid som både gir risiko for feilføringer og er ineffektivt.

Politioperativt system fra 1992 brukes for å planlegge og utføre operative arbeidsoppgaver. Systemet må fungere i sanntid, men politidistriktene opplever problemer med nedetid i systemet. Når systemet er ute av drift, må patruljene benytte manuelle arbeidsprosesser, og operasjonssentralene som skal styre ressursene, kan miste oversikten. Dette kan få alvorlige konsekvenser.

Undersøkelsen viser videre at systemet for rapportering i etaten, politiets styringsverktøy, fungerer tilfredsstillende når det gjelder å følge opp resultatene, men at den tekniske løsningen oppleves som lite tilgjengelig. Politidirektoratet bruker dessuten ikke systemet konsekvent i den løpende formidlingen av nye styringssignaler og rapporteringskrav. I stedet kreves mye manuell rapportering som gjør at rapporteringen framstår fragmentert og uoversiktlig.

Etter Riksrevisjonens vurdering er det kritikkverdig at politiet har utfordringer med gamle IKT-systemer som ikke samhandler, og at dette har vedvart over tid. Dette gjelder både på straffesaksområdet, styringsområdet og politioperativt område.

1.3.6 JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTETS STYRINGSDIALOG MED POLITIDIREKTORATET ER UNDER UTVIKLING, MEN ER FORTSATT FOR AKTIVITETSSTYRT

Alle virksomheter skal fastsette mål og resultatkrav innenfor rammen av disponible ressurser og forutsetninger gitt av overordnet myndighet, og sikre at fastsatte mål og resultatkrav oppnås. Videre skal alle virksomheter innenfor sitt ansvarsområde rapportere om måloppnåelse og resultater internt og til overordnet myndighet. Dette gjelder både politidistriktene, Politidirektoratet, Riksadvokaten og Justis- og beredskapsdepartementet.

1.3.6.1 Justis- og beredskapsdepartementet har iverksatt tiltak for å bedre styringen av Politidirektoratet, men dialogen er fortsatt for aktivtstyr

De senere årene er det gjennomført flere evalueringer av politiet som peker på at mengden av aktivitetsmål har gått ut over mulighetene for en helhetlig strate-

gisk styring og effektiv ressursbruk. Riksrevisjonen vurderer det som positivt at Justis- og beredskapsdepartementet har initiert slike evalueringer.

Riksrevisjonen konstaterer at en del av målene og kravene i tildelingsbrevene og styringsdialogen er knyttet til aktiviteter heller enn resultater og effekter av politiets innsats. Departementets behov for å gi supplerende styringssignaler underveis i året er forståelig, men det kan være uheldig dersom nye signaler fører til endringer av kurs og prioriteringer, særlig dersom det ikke følger ressurser med endringene. Dette er utfordrende for Politidirektoratets styring av politidistriktene. Riksrevisjonen vurderer det derfor som positivt at departementet nå søker å følge opp utfordringer som evalueringer og gjennomganger har påpekt.

Undersøkelsen viser at omfanget av mål og krav i tildelingsbrevet fra departementet til Politidirektoratet er omtrent like stort i 2021 som i 2020. Riksrevisjonen vurderer det likevel som positivt at risikovurderinger i større grad legges til grunn i styringen, at omfanget på en del av rapporteringen er redusert, og at prioriteringene er tydeligere enn før.

1.3.6.2 Politidirektoratets styring av distriktene har blitt mer risikobasert, men rapporteringen er fortsatt ressurskrevende

Riksrevisjonen vurderer det som positivt at både Politidirektoratet og politimesterne er mer fornøyde med at styringsdialogen er blitt mer fokusert og tillitsbasert enn tidligere, og at samarbeidet med riksadvokaten på straffesaksområdet er blitt tettere.

Riksrevisjonen vurderer det også som positivt at politidistriktene har fått færre og mer overordnede mål og at risikovurderinger i større grad legges til grunn for styringen. Politidistriktene er forskjellige når det gjelder geografi, kriminalitetsbilde og måloppnåelse. Det er derfor positivt at resultatavtalene er bedre tilpasset det enkelte politidistrikts utfordringer. Undersøkelsen viser at de fleste politimesterne er fornøyde med tilpasningen til distriktet. Samtidig opplever de at de ikke har reell innflytelse på utformingen av resultatavtalen. Riksrevisjonen merker seg også at antall oppdrag som distriktene må rapportere på, doblet seg fra 2020 til 2021.

Politidirektoratet stiller omfattende krav til rapportering i resultatavtalene. I tillegg må politidistriktene rapportere på en rekke henvendelser og forespørsler fra ulike fagmiljøer i Politidirektoratet. Det er imidlertid få krav til rapporteringens form og innhold, og distriktene rapporterer både i politiets styringsverktøy og en rekke andre formater. Det gjør rapporteringen unødvendig omfattende og forskjellig fra distrikt til distrikt. Distriktene opplever rapporteringspraksisen som ineffektiv og ressurskrevende. Det er derfor positivt at Politidirektoratet har satt i gang en prosess for å forbedre styringsdialogen med og styringen av politi- og lensmannsetaten.

1.3.6.3 Svakheter i rapporteringen gir mangelfull styringsinformasjon

Undersøkelsen viser at det er enkelte svakheter knyttet til innholdet i rapporteringen av det operative arbeidet og straffesaksbehandlingen.

Politidirektoratet har undersøkt om kapasiteten både på det operative området og på straffesaksområdet for å få mer informasjon om arbeidet på disse områdene, og hvor mye tid og ressurser de ulike oppgavene krever. Riksrevisjonen vurderer dette som positivt.

Rapportering og styringsinformasjon for politiets operative arbeid

For å kunne vurdere politiets tilgjengelighet ved hasteoppdrag er det nødvendig å måle responstiden. Undersøkelsen viser at det i en del tilfeller mangler godkjent måling i oppdragene med responstidskrav.

Som omtalt ovenfor nådde politiet i 2020 de nasjonale responstidskravene. Samtidig var det 17 av 35 distriktvis responstidskrav satt av Politidirektoratet som ikke ble nådd. Politidirektoratet rapporterer resultatene knyttet til det nasjonale responstidskravet til Justis- og beredskapsdepartementet, men Politidirektoratet rapporterer i liten grad variasjonen i måloppnåelse mellom politidistriktene.

For at de nasjonale kravene skal være innfridd, må 80 pst. av hasteoppdragene være innenfor responstidskravene. Undersøkelsen viser at responstiden i en del tilfeller er betydelig lengre for de 20 prosentene av oppdragene som ikke er innenfor kravene, jf. omtale i 3.1.2. Dette er informasjon som ikke rapporteres fra politidistriktene til Politidirektoratet eller fra direktoratet til Justis- og beredskapsdepartementet.

Oppdrag med prioritet 2 gjelder et stort antall oppdrag som kan oppleves som alvorlige for innbyggerne. Oppdrag med prioritet 2 skal ressurssettes ved kapasitet. Undersøkelsen viser at det finnes informasjon om andelen saker som ressurssettes, men at verken politidistriktene eller Politidirektoratet rapporterer om ressurssetting av oppdrag med prioritet 2.

Riksrevisjonen mener mer bruk av eksisterende data kunne bidratt til bedre styring og oppfølging av det politioperative området.

Rapportering og styringsinformasjon for politiets arbeid med straffesaker

Politidistriktene rapporterer i detalj til Politidirektoratet på antallet anmeldte og påtaleavgjorte saker, antallet restanser og saksbehandlingstiden for ulike sakstyper med frist. Selve straffesaksporteføljen beskrives også. Det er imidlertid en svakhet ved styringsinformasjonen at flere av distriktene ikke rapporterer på oppklaringsprosenten eller beskriver denne. Selv om oppklaringsprosenten påvirkes av kriminalitetsbildet i det enkelte politidistrikt, er oppklaringsprosenten innen-

for ulike kriminalitetstyper en viktig indikator på kvaliteten på politiets straffesaksarbeid.

1.4 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler Justis- og beredskapsdepartementet å:

- sørge for at Politidirektoratet vurderer tiltak for å sikre en responstid for de alvorligste oppdragene som er i tråd med direktoratets ambisjoner når det gjelder å ivareta innbyggernes trygghet og sikkerhet
- sørge for at Politidirektoratet følger opp årsakene til økningen i antall oppdrag med prioritet 2 som ikke blir ressursatt på grunn av manglende kapasitet
- sørge for at Politidirektoratet og Riksadvokaten vurderer tiltak for å øke oppklaringsprosenten og sikre at fristene for saksbehandlingstiden for prioriterte sakstyper overholdes
- følge opp at Politidirektoratet og Riksadvokaten sikrer at det er en helhetlig prioritering av straffesaker mellom de geografiske og funksjonelle enhetene i politidistriktene
- påse at Politidirektoratet sikrer at enhetene som ble opprettet gjennom politireformen og samhandlingen mellom disse, fungerer som forutsatt
- ha dialog med Politidirektoratet om muligheten for å øke politimesternes handlingsrom for å tilpasse ressursene og styringen til de distriktvis utfordringene
- følge opp Politidirektoratets arbeid med å utvikle løsninger for publikumskontakt for å forbedre politiets tilgjengelighet ovenfor publikum
- sørge for at Politidirektoratet i større grad utnytter eksisterende data om det operative arbeidet og straffesaksbehandlingen i sin rapportering til Justis- og beredskapsdepartementet
- fortsette arbeidet med å utvikle en mer overordnet, effektiv og resultatorientert styring og ledelse av politiet.

1.5 Statsrådets svar

Statsråden gir uttrykk for at Riksrevisjonens rapport er grundig og vil være et bidrag i arbeidet med å videreutvikle politiet. Ifølge statsråden vil departementet følge opp Riksrevisjonens anbefalinger og konklusjoner i den videre styringsdialogen med Politidirektoratet og Den høyere påtalemyndighet.

Statsråden framhever at undersøkelsen viser at politiet er i bedre stand til å håndtere alvorlige oppdrag og etterforske alvorlig kriminalitet enn før. Samtidig avdekker revisjonen flere forbedringsområder som statsråden vil følge opp.

Statsråden peker på at Stortinget allerede er kjent med flere av de viktigste funnene i rapporten. Stortinget ble i budsjettproposisjonen for 2022 (Prop. 1 S (2021–

2022)) orientert om lang saksbehandlingstid og synkende oppklaringsprosent for blant annet volds- og seksuallovbrudd. Stortinget ble også orientert om variasjoner i responstid mellom distriktene, og at dette følges opp av politidirektoratet.

Statsråden har følgende kommentarer til oppfølging av Riksrevisjonens anbefalinger og konklusjoner:

- Når det gjelder straffesaksbehandlingen i politiet, viser statsråden til at Politidirektoratet og Riksadvokaten fra og med første tertial 2022 vil iverksette felles straffesaksrapportering til departementet. Resultatvurderingen og resultatoppfølgingen skal skje regelmessig i et fast samarbeid mellom Politidirektoratet og riksadvokaten, og skal gi grunnlag for bedre koordinert og innrett styring og oppfølging av straffesaksarbeidet.

I tillegg opplyser statsråden at det skal rettes oppmerksomhet mot en hensiktsmessig sammensetting av straffesaker. Dette inkluderer prioritering innenfor en kriminalitetstype og prioritering mellom sakstyper. Videre innebærer det at man i vurderingen av resultatoppnåelsen også ser på andre faktorer enn saksbehandlingstid og oppklaringsprosent. Politidirektoratet vil i samråd med riksadvokaten se nærmere på tiltak for å sikre en god og helhetlig prioritering av straffesakene mellom de geografiske og funksjonelle enhetene i politidistriktene.

Statsråden viser til at bevilgningen til påtalemyndigheten i politiet er betydelig styrket de senere årene. Dette, kombinert med kompetansetiltak overfor politijuristene, vil ifølge statsråden bidra til å styrke påtalejuristenes tilgjengelighet, og dermed mer aktiv påtalestyring under etterforskningen.

- Statsråden merker seg at Riksrevisjonen peker på at politiet prioriterer de alvorligste oppdragene i større grad enn før, og opplyser at det pågår et kontinuerlig arbeid i Politidirektoratet, i politidistriktene og i samhandlingen mellom Politidirektoratet og distriktene med mål om at politiet skal innfri responstidskravene.

Når det gjelder anbefalingen om å ressurssette oppdrag med prioritet 2, understreker statsråden at oppdrag som gis prioritet 2 omfatter et bredt spekter av hendelser. Statsråden legger til grunn at politiet, i samarbeid med for eksempel nødetatene, gjør gode vurderinger av hvordan et oppdrag best løses og med hvilke ressurser.

Statsråden viser til at Riksrevisjonen har brukt data fra politioperativt system og at disse i begrenset grad er egnet for statistikkformål. I tillegg har politiets registreringspraksis endret seg i løpet av Riksrevisjonens undersøkelsesperiode. Ifølge statsråden er det derfor nødvendig med bedre analyser av hva som kan forklare økningen i antall oppdrag med

prioritet 2 som ikke ressurssettes, før eventuelle tiltak iverksettes.

- Statsråden opplyser at Politidirektoratet i 2022 skal kartlegge og utrede håndteringen av innbyggerhenvendelser til 02800 og andre telefonnummer, samt henvendelser i sosiale medier, chat og forsendelser gjennom e-post og brev. Utredningen skal resultere i forbedringstiltak for å styrke politiets tilgjengelighet og brukernes tilfredshet. Det vises til at politiet skal sette innbyggeren i sentrum når disse og andre tjenester utvikles, noe som blant annet innebærer å involvere innbyggerne i utviklingsarbeidet og lytte til dere behov.
- Når det gjelder Politidirektoratets styring, viser statsråden til at direktoratet de senere årene har arbeidet for å utvikle en mer overordnet, effektiv og resultatorientert styring og ledelse av politiet. I 2022 skal resultatavtalene mellom Politidirektoratet og underliggende enheter videreutvikles. Det er en ambisjon å løfte avtalene til en mer overordnet, resultatorientert styring, ved blant annet å redusere antall oppdrag og heller måle resultater og effekter. Dette vil bidra til å gi politimestrene økt handlingsrom, ifølge statsråden.
- Ifølge statsråden er det viktig at departementets styring av Politidirektoratet er tilstrekkelig overordnet og langsiktig, slik at direktoratet gis handlingsrom til strategisk styring av etaten og til å sikre effektiv ressursbruk i politiet. Departementet vil som Riksrevisjonen anbefaler, fortsette arbeidet med å utvikle en mer overordnet, effektiv og resultatorientert styring og ledelse av politiet. I den forbindelse vil departementet vurdere behovet for å skaffe til veie mer styringsinformasjon om politiets operative arbeid og straffesaksbehandling.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Even Eriksen, Birte Usland og Lubna Boby Jaffery, fra Høyre, lederen Peter Frølich og Svein Harberg, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen, fra Sosialistisk Venstreparti, Sara Bell, fra Rødt, Seher Aydar, og fra Venstre, Grunde Almeland, viser til at Riksrevisjonen i Dokument 3:7 (2021–2022) har vurdert politi- og lensmannsetatens måloppnåelse i perioden 2016–2020 innen responstid, straffesak, økonomi og styring, publikumskontakt og IKT. Undersøkellesperioden har vært preget av en pågående politireform og pandemi. Riksrevisjonen har i sitt arbeid vurdert om måloppnåelsen i sentrale oppgaver er i tråd med Stor-

tingets vedtak og forutsetninger og har også sett på årsaker til manglende måloppnåelse.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at flere evalueringer og hendelser, heriblant Gjørv-kommisjonens rapport om 22. juli og politianalysen, har synliggjort behovet for å øke beredskapen og å sette politiet i stand til å møte dagens og morgendagens kriminalitetsutfordringer. I 2016 ble det igangsatt en politireform for å nå disse målene, utvikle robuste fagmiljøer og utvikle et kompetent og effektivt nærpolti. Riksrevisjonens undersøkelse viser at mye har blitt bedre i politiet de siste årene. Reformen har ført til høyere kompetanse, større enheter og sterkere fagmiljøer. Politiet håndterer de alvorlige oppdragene og etterforsker alvorlig kriminalitet bedre enn før. Styringsdialogen mellom Justis- og beredskapsdepartementet og politidirektoratet har også blitt bedre. Likevel er det fortsatt svakheter knyttet til hvordan politiet håndterer de mest alvorlige sakene og etterforskningen av disse og hvordan departementet og direktoratet samhandler.

Politiets svar- og responstid

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen konkluderer med at politiet når de nasjonale målkravene til tiden det skal ta fra politiet får beskjed om hendelsen til første patrulje er på plass (responstid). De mest alvorlige oppdragene har krav til responstid også på lokalt nivå, og flere politidistrikt når ikke disse. Riksrevisjonen beskriver det som positivt at politiet når nasjonale krav til svartid på nødanrop. 95 prosent av anropene til 112 besvares innen 20 sekunder. Riksrevisjonen peker på at det har vært en dreining mot at politiet i større grad prioriterer de mest alvorlige oppdragene.

Disse medlemmer merker seg at Riksrevisjonen ser det som sterkt kritikkverdig at oppdrag, som har noe lavere prioritet enn de mest alvorlige, men som ikke får ressurser grunnet manglende kapasitet, har økt betydelig i undersøkelsesperioden. Riksrevisjonen finner det også kritikkverdig at politiets løsninger for publikumskontakt, i mange tilfeller ikke fungerer godt nok. Som eksempel nevnes politidistriktenes varierende håndtering av anropene på 02800, politiets nummer for henvendelser som ikke er nødsituasjoner og publikumsmottak hvorav flere ikke oppfyller kravet om fleksibel åpningstid. Disse medlemmer sier seg enig i Riksrevisjonens kritikk.

Etterforskning av straffesaker

Disse medlemmer viser til at en rask og korrekt saksbehandling er sentral for rettsikkerheten. De overordnede målene for straffesaksbehandlingen er høy

kvalitet, høy oppklaringsprosent, kort saksbehandlingstid og en adekvat reaksjon.

Disse medlemmer merker seg at politiet overordnet brukte kortere tid på etterforskning i 2020 enn i 2018, og at Riksrevisjonen betegner det som positivt. I alvorlige saker er det frister for hvor lang tid etterforskningen kan ta. I mange tilfeller beskriver Riksrevisjonen at disse fristene brytes, og at flere saker tar lang tid grunnet perioder med liten eller ingen aktivitet i etterforskningen. Riksrevisjonen vurderer det som alvorlig at sakene som skulle vært prioritert utgjør en betydelig del av sakene som i 2020 tok mer enn ett år å etterforske. Riksrevisjonen mener også det er alvorlig at oppklaringsprosenten i straffesakene, samlet sett har gått ned, særlig i de alvorlige sakene som skal prioriteres.

Sakene omfatter sårbare mennesker og det kan få svært negative konsekvenser når saker ikke klares opp og frister ikke overholdes. Disse medlemmer stiller seg bak denne kritikken.

Samarbeid med kommunene og oppfølgingen av politidistriktenes oppgaver

Disse medlemmer merker seg Riksrevisjonens konklusjon om at politiet samarbeider bedre med kommunene enn før, men at de små kommunene er mindre fornøyd enn de store. I 2020 hadde nesten 300 av landets 356 inngått samarbeidsavtale med politiet. Innbyggerundersøkelsen viser også at befolkningen generelt føler seg trygge og har høy tillit til politiet. Riksrevisjonen bemerker også at politimestrene følger opp oppgavene i sine politidistrikt, men at muligheten til å styre og tilpasse ressursene lokale behov er begrenset, fordi store deler av budsjettet er bundet opp i faste utgifter. Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at politimestrene har begrenset mulighet til å tilpasse egne ressurser til politidistriktets utfordringer, at de geografiske driftsenhetene ikke får nødvendig støtte og at planleggingen for disponering av operativt personell ikke fungerer slik den skal. Disse medlemmer stiller seg bak denne kritikken.

Øvrige utfordringer

Disse medlemmer viser til Riksrevisjonens konklusjon om at politiets IKT-systemer er gamle og ustabile. Systemene samhandler ikke, noe som fører til lite effektiv bruk av ressurser og mangelfull styringsinformasjon i politiet. Riksrevisjonen peker på at gamle og ustabile systemer har vært en utfordring over lang tid, og beskriver dette som kritikkverdig. Disse medlemmer støtter Riksrevisjonens konklusjoner og kritikk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, viser til Riksrevisjonens konklusjoner om at:

- Politiet når nasjonale krav for både besvarelse av nødanrop og håndtering av alvorlige oppdrag, men resultatene varierer blant politidistriktene:
  - Politiet besvarer anropene til nødnummeret 112 innen kravet.
  - Politiet når responstidskravene nasjonalt, men resultatene varierer blant politidistriktene.
  - Politiet prioriterer de alvorligste oppdragene i større grad enn før, men det har vært en økning i oppdrag med noe lavere prioritet som ikke blir ressursatt på grunn av manglende kapasitet.
  - Politiet har begrensede løsninger for publikumskontakt.
  - Tjenestepanleggingen fungerer ikke som forutsatt.
- Målene for straffesaksbehandlingen er delvis nådd.
  - Oppklaringsprosenten går ned og politiet mangler en helhetlig prioritering av straffesaker på tvers av geografiske og funksjonelle driftsenheter.
  - Saksbehandlingstiden i politiet går ned, men fristene som er satt for prioriterte sakstyper nås ikke.
  - Det er svakheter ved politiets etterforskning av straffesaker.
  - Politidistriktenes oppfølging av statsadvokatembetenes tilsyn varierer.
- Samarbeidet mellom politiet og kommunene har blitt bedre, men små kommuner er mindre fornøyd enn store kommuner.
- Politimestrene følger opp politidistriktenes oppgaver, men har begrenset handlingsrom til å styre og tilpasse ressursene til politidistriktenes utfordringer.
- Gamle og ustabile ikt-systemer fører til ineffektiv ressursbruk og mangelfull styringsinformasjon.
- Justis- og beredskapsdepartementets styringsdialog med Politidirektoratet er under utvikling, men den er fortsatt for aktivt styrt.

Flertallet viser til at Riksrevisjonen mener det er alvorlig at oppklaringsprosenten i straffesaker samlet sett har gått ned. Det gjelder særlig i alvorlige saker som politiet skal prioritere, for eksempel grov vold og mishandling i nære relasjoner. Det er også alvorlig at saker politiet skal prioritere, utgjorde en betydelig del av sakene som det i 2020 tok over 12 måneder å etterforske. I mange saker brytes fristene, for eksempel i saker som handler om voldtekt eller der gjerningspersonen er under 18 år. Disse sakene kan gjelde spesielt sårbare men-

nesker, og det kan få svært negative konsekvenser når fristene ikke blir overholdt.

Flertallet viser til at Riksrevisjonen mener det er sterkt kritikkverdige at antallet oppdrag som har noe lavere prioritet enn de mest alvorlige, men som ikke får ressurser på grunn av manglende kapasitet, har økt betydelig. Dette kan svekke befolkningens tillit til politiet.

Flertallet viser til at Riksrevisjonen mener at dette er kritikkverdige forhold:

- Politiets løsninger for publikumskontakt fungerer i mange tilfeller ikke godt nok.
- Planlegging for disponeringen av operativt personell fungerer ikke slik den skal. Alle politidistriktene har etablert et felles tjenestekontor som skal planlegge og disponere operative ressurser, men de har liten kapasitet og mangler kompetanse.
- De såkalte geografiske driftsenhetene får ikke nødvendig støtte. Disse enhetene skal levere fullverdige polititjenester innenfor et geografisk område, og kan bestå av flere politistasjoner og lensmannskontorer.
- Politimesterne har begrenset mulighet til å tilpasse egne ressurser til politidistriktets utfordringer. Dette skyldes detaljert styring av oppgaver og ressurser, og at budsjettmidler er bundet opp i faste utgifter.
- Politiet har fortsatt utfordringer med gamle og ustabile IKT-systemer som ikke samhandler. Dette har vært en utfordring over lang tid.

Flertallet støtter Riksrevisjonens konklusjoner og kritikk.

Riksrevisjonens anbefalinger

Komiteen viser til at Riksrevisjonen anbefaler at Justis- og beredskapsdepartementet:

- sørger for at Politidirektoratet vurderer tiltak for å sikre at responstiden for de alvorligste oppdragene er i tråd med direktoratets ambisjoner for å ivareta innbyggernes trygghet og sikkerhet
- sørger for at Politidirektoratet følger opp årsakene til økningen i antall viktige oppdrag med noe lavere prioritet som ikke får ressurser på grunn av manglende kapasitet
- sørger for at Politidirektoratet og Riksadvokaten vurderer tiltak for å øke oppklaringsprosenten og sikrer at fristene for etterforskning av alvorlige saker overholdes
- følger opp at Politidirektoratet og Riksadvokaten sikrer at det er en helhetlig prioritering av straffesaker mellom de geografiske og funksjonelle enhetene i politidistriktene
- påser at Politidirektoratet sikrer at enhetene som ble opprettet gjennom politireformen og samhandlingen mellom disse, fungerer som den skal

- har dialog med Politidirektoratet om muligheten for å øke politimesternes handlingsrom for å tilpasse ressursene og styringen til utfordringene i distriktene
- følger opp Politidirektoratets arbeid med å utvikle løsninger for publikumskontakt for å gjøre politiet mer tilgjengelige for publikum
- sørger for at Politidirektoratet i større grad utnytter eksisterende data om det operative arbeidet og straffesaksbehandlingen i rapporteringen til departementet
- fortsetter å utvikle en mer overordnet, effektiv og resultatorientert styring og ledelse av politiet.

Komiteen støtter Riksrevisjonens anbefalinger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at Prop. 61 LS (2014–2015) Endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpelitireformen) framhever at fravær av langsiktig tenkning, klare mål og overordnet styring har ført til at politiet ikke har hatt den utviklingen man kan forvente av en etat med det samfunnsoppdraget politiet har. Dokument 3:7 (2021–2022) er ikke en fullstendig evaluering av nærpelitireformen, men vurderer om politi- og lensmannsetatens måloppnåelse på sentrale oppgaver er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

Flertallet viser til at gjennom politireformen skulle det utvikles robuste fagmiljøer som var rustet til å møte dagens og morgendagens kriminalitetsutfordringer, og et kompetent og effektivt nærpolti der befolkningen bor. Til tross for høyere politidekning og økte budsjetter, er det fortsatt utfordringer når det gjelder å nå målene på sentrale områder, både innenfor operativt arbeid og straffesaksbehandling.

Flertallet viser til at Dokument nr. 3:10 (1999–2000) Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende måloppnåelse i politi- og lensmannsetaten viste at den økte ressursinnsatsen til politi- og lensmannsetaten ikke i tilstrekkelig grad synes å ha bidratt til bedre resultatoppnåelse for oppklaringsprosent og saksbehandlingstid generelt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Innst. S. nr. 32 (2000–2001) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen understreket viktigheten av å gi høy prioritet til arbeidet med effektiviseringen av politi- og lensmannsetaten og tiltak for å utnytte dagens ressurser på en bedre måte. Dokument 3:7 (2021–2022) viser at dette fortsatt må følges opp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet Sosialistisk

Venstreparti og Rødt, viser til at Dokument 3:5 (2020–2021) Riksrevisjonens undersøkelse av politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT viste at politiets evne til å avdekke og oppklare datakriminalitet hadde klare svakheter som samlet sett var alvorlige.

Flertallet viser til at DFØs evaluering av politireformen i DFØ-rapport 2021:1 oppsummerer at målet om økt tilstedeværelse og synlighet lokalt er så langt ikke nådd, men at politiets måloppnåelse er størst når det gjelder målet om sterkere fagmiljøer som kan håndtere de mest alvorlige sakene.

Flertallet viser til at Dokument 3:7 (2021–2022) påpeker at målet om en politidekning på to politifolk per tusen innbyggere skaper utfordringer for rekrutteringen av kritisk sivil kompetanse. Det er ifølge politimesterne så mange mål og krav som stilles i utgangspunktet, at det i liten grad er kapasitet til å sette og følge opp lokale mål, slik Riksadvokaten mener det er nødvendig å gjøre på straffesaksområdet. Flertallet viser også til at Politidirektoratet selv mener det stilles veldig detaljerte krav til politidistriktene.

Flertallet ser alvorlig på at sentrale målsetninger for nærpolitireformen ikke er gjennomført som forutsatt og understreker behovet for å evaluere effektene av nærpolitireformen og legge fram en konkret plan for å styrke politiets nærvær i hele landet, inkludert hensynet til lokalt nærvær i byene, mer ressurser til politidistriktene og økt grunnbemanning. Det er også behov for å gjennomgå politidirektoratets oppgaver, mandat og ressurser for å sikre at innretningen på arbeidet er hensiktsmessig organisert.

Flertallet viser til at utfordringer med gamle og ustabile IKT-systemer i politi- og lensmannsetaten som ikke samhandler er dokumentert av Riksrevisjonen over lang tid, jf. kontroll- og konstitusjonskomiteens Innst. 46 S (2012–2013) og Innst. S. nr. 166 (1998–99). Flertallet imøteser en vurdering fra Riksrevisjonen av om iverksatte tiltak løser rapporterte utfordringer i forbindelse med den rutinemessige oppfølgingen av tidligere forvaltningsrevisjoner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at siden politireformen ble gjennomført etter vedtak i Stortinget i 2015, har politiets evne til å håndtere det moderne kriminalitetsbildet blitt styrket. Dette understreker også Riksrevisjonen i Dokument 3:7 (2021–2022) punkt 3. Riksrevisjonen peker på at gjennom politireformen er det blitt innført omfattende kompetansehevingstiltak, og at dette har ført til at kvaliteten på politiets arbeid er styrket. Disse medlemmer viser til at etaten er blitt enda mer profesjonell, evnen til samarbeid mellom ulike ressurser er blitt bedre, og at politiet etterforsker i dag mye kriminalitet som tidligere ikke ble prioritert eller ble oppdaget.

Disse medlemmer viser til at den samlede bemanningen i politiet har gått fra i underkant av 15 000 årsverk ved utgangen av 2013 til 18 400 årsverk ved utgangen av 2020. Antall årsverk med utdanning fra Politihøgskolen har økt fra ca. 8 500 ved utgangen av 2013 til 11 260 ved utgangen av 2020. I de tolv politidistriktene er den samlede bemanningen økt fra 12 122 årsverk til 14 463, og antall årsverk med utdanning fra Politihøgskolen fra 7 875 til 9 906. Flere politifolk gir økt trygghet og bedre politiberedskap i hele landet fremfor å gjenåpne nedlagte politikontorer.

Disse medlemmer mener Riksrevisjonens kritikk og anbefalinger viser at arbeidet med å styrke politiets evne til å forebygge, etterforske og påtale kriminalitet ikke er ferdig. Disse medlemmer viser til at dette var noe Solberg-regjeringen selv pekte på i Meld. St. 29 (2019–2020) Politimeldingen – et politi for fremtiden. I politimeldingen vises det til at politireformen var omfattende, og at det må forventes at det tar tid før en så omfattende reform får «satt seg». Disse medlemmer peker på at regjeringen Solberg mente at selv om det ikke var forsvarlig med flere større reformer i politiet, var det i tiden etter politireformen fortsatt var behov for kontinuerlig forbedring og justering av forhold som ikke fungerer som forutsatt. Lav oppklaringsprosent og manglende helhetlig prioritering er åpenbart forhold som bør korrigeres og følges opp fremover. Disse medlemmer mener imidlertid gjenåpning av nedlagte politikontorer ikke er et egnet virkemiddel for å møte noen av utfordringene Riksrevisjonen peker på.

Disse medlemmer mener det er alvorlig at oppklaringsprosenten har gått ned fra 53 prosent i 2016 til 49 prosent i 2020, og at dette også gjelder de alvorlige sakstyper som seksuallovbrudd og vold. Disse utfordringene er påpekt i riksadvokatens vurdering av straffesaksbehandlingen i politiet for 2019, og er omtalt i politimeldingen. Disse medlemmer peker på at Riksrevisjonen ikke har undersøkt hva som er årsaken til at oppklaringsprosenten har gått ned. En forklaring kan være at politiet håndterer langt mer kompleks kriminalitet nå enn tidligere, og det gjelder særlig digital kriminalitet og seksuallovbrudd på nett. Disse medlemmer peker på at dette er kriminalitet som tidligere ikke har blitt avdekket i like stor grad, og som dermed har gått under politiets radar. I kapasitetsundersøkelsen ble det foretatt en beregning av tilgjengelige etterforskningsressurser, tilgjengelige arbeidstimer på etterforskningsområdet og tidsbruken på oppgavene som må løses for å håndtere straffesaksporteføljen i politidistriktene. Undersøkelsen viser at politiet bruker 32,5 prosent av den totale etterforskningskapasiteten på de mest alvorlige sakstypene, og at disse utgjør 2,9 prosent av den totale saksmengden. Det er en riktig prioritering, men det påvirker også statistikken over saksbehandlingstid og andel av kriminaliteten som oppklares. Disse

medlemmer understreker at selv om at kriminaliteten har tatt nye former og at det påvirker oppklaringsprosenten, er ikke utviklingen tilfredsstillende.

Disse medlemmer viser videre til at Riksrevisjonen mener politiet har begrensede løsninger for publikumskontakt. Følgeevalueringer av politireformen utført av DFØ viste at innbyggernes tilfredshet med politiets synlighet og tilgjengelighet var blitt dårligere etter reformen. Dette kan også ha sammenheng med at behovet for økt sikkerhet ved utstedelse av nye pass førte til at en del passkontorer ble lagt ned. I politimeldingen pekte Solberg-regjeringen på at politiets synlighet og tilstedeværelse på digitale plattformer var viktig for å kommunisere med befolkningen, samt for å skape en opplevelse av et tilgjengelig og synlig politi.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen mener politimestrene har begrenset handlingsrom til å styre og tilpasse ressursene til politidistriktenes utfordringer. Problemstillingen med at detaljerte krav, øremerkinger og handlingsplaner utfordret helhetlig og samordnet styring av etaten, ble behandlet i politimeldingen. I politimeldingen pekte regjeringen Solberg på behovet for mer langsiktige planer, hvor aktørene i styringsdialogen har felles situasjonsforståelse. Selv om målstyring og handlingsplaner kan begrense politimestrenes handlingsrom, mener disse medlemmer for eksempel målet om to politifolk per tusen innbyggere har vært nødvendig for å sikre tilstrekkelig politidekning, ref. tallene som er gjengitt ovenfor. Hvilke mål og forventninger som skal stilles fremover må bero på en vurdering av etatens behov og utfordringer. Disse medlemmer mener det er grunn til å se nærmere på Politidirektoratets rolle og oppgaver, herunder følge opp økonomistyringen slik at bevilgningene til etaten brukes i tråd med politiske føringer og etatens behov.

Disse medlemmer mener Riksrevisjonens kritikk er alvorlig, men peker på at forholdene som tas opp har vært kjent og noe som det har blitt arbeidet med. Disse medlemmer mener Riksrevisjonens vurderinger og anbefalinger er viktige i det videre arbeidet

med å styrke politiets evne til å forebygge, etterforske og påtale kriminalitet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at Riksrevisjonen mener det er alvorlig at oppklaringsprosenten samlet sett har gått ned, fra 53 prosent i 2016 til 49 prosent i 2020. Oppklaringsprosenten går også ned for alvorlige sakstyper som seksuallovbrudd og vold, for førstnevnte fra 64 prosent i 2016 til 57 prosent i 2020. Disse medlemmer viser videre til at mens gjennomsnittlig saksbehandlingstid går noe ned, så holdes ikke fristene i mange saker der gjerningspersonen er under 18 år, voldtektssaker og voldssaker. Voldtektssaker tok i gjennomsnitt 198 dager å etterforske, mens fristen er 130.

Disse medlemmer understreker at det er svært alvorlig for overgrepsofre at det fortsatt er lang saksbehandlingstid og at oppklaringsprosenten er synkende. Selv om vold og overgrep har vært en prioritert sak for politiet, er dette fremdeles området med størst forbedringspotensial. Disse medlemmer mener det er behov for å se nytt og helhetlig på hvordan man jobber med å forebygge, forhindre og straffeforfølge vold- og overgrep, og særskilt voldtekt. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Sosialistisk Venstreparti sitt forslag om å nedsette en voldtektskommisjon, jf. Dokument 8:213 (2021–2022), som behandles i justiskomiteen.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:7 (2021–2022) – Riksrevisjonens undersøkelse av politi- og lensmannsetatens måloppnåelse på sentrale oppgaver – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 24. mai 2022

Peter Frølich

leder og ordfører

